

Цей переклад підготовлений Радою Європи в межах Плану дій Ради Європи для України на 2018-2021 роки та фінансований за рахунок коштів на рівні Плану дій, наданих Естонією, Ірландією, Латвією, Литвою, Ліхтенштейном, Люксембургом, Нідерландами, Норвегією, Польщею, Румунією, Туреччиною, Угорщиною, Фінляндією, Чеською Республікою, Швейцарією, Швецією та Канадою.

This translation is produced by the Council of Europe within the framework of the Council of Europe Action Plan for Ukraine 2018-2021 and funded with Action Plan-level funds provided by the Czech Republic, Estonia, Finland, Hungary, Ireland, Latvia, Liechtenstein, Lithuania, Luxembourg, the Netherlands, Norway, Poland, Romania, Sweden, Switzerland, Turkey and Canada.

Virabyan проти Вірменії - 40094/05

Рішення від 2.10.2012 [Секція III]

Стаття 3

Ефективне розслідування

Обґрунтовані твердження про жорстоке поводження, щодо якого не було проведене належне розслідування: *порушення*

Катування

Відсутність вірогідного пояснення щодо тілесних ушкоджень, отриманих під час позбавлення свободи: *порушення*

Стаття 6

Стаття 6-2

Презумпція невинуватості

Прокурор, ухваливши рішення закрити кримінальну справу, заявив, що підозрюваний спокутував свою провину: *порушення*

Стаття 14

Дискримінація

Об'єктивно не доведений характер заяв про те, що оскаржуване жорстоке поводження мало політичні мотиви: *відсутність порушення*

Неспроможність вжити розумних заходів аби розслідувати заяви про те, що оскаржуване жорстоке поводження мало політичні мотиви: *порушення*

Факти – На момент подій заявник був членом однієї з найбільших опозиційних партій Вірменії. Оскаржувані факти відбулись у політично вирішальний час, і коли заявник брав участь у маніфестаціях проти уряду. Заявника було взято під варту після того, як поліція нібито отримала анонімний дзвінок з повідомленням про те, що він володіє вогнепальною зброєю. Відповідно до звіту поліції, заявник нібито непристойно висловлювався і нахабно поведився, і тому було вирішено притягнути його до адміністративної відповідальності. Після цього заявника було обвинувачено у нападі на поліцейських, які повідомили йому про адміністративне провадження. Оспорюючи цю версію подій, заявник стверджує, що він співпрацював із поліцейськими, але в якийсь момент вони почали його бити, вдягнули на нього наручники, били його ногами, завдавали йому металевими предметами ударів у промежину, доки він не втратить свідомість. Після цього було встановлено, що він отримав тяжкі тілесні ушкодження; згодом йому було видалено ліве яєчко. На підставі колишньої статті 37 § 2 (2) вірменського кримінально-процесуального кодексу, прокурор зрештою

вирішив закрити кримінальне провадження проти заявника на тій підставі, що він «спокутував свою провину», оскільки поранився під час скоєння правопорушення*.

У заяві до Європейського суду заявник стверджує, що згадане поведження становить акти катування, завданого через його політичні переконання, і що не було проведене ефективне розслідування. Він також вважає, що рішення прокуратури закрити кримінальне провадження на підставі статті 37 § 2 (2) кримінально-процесуального кодексу порушило його право на презумпцію невинуватості.

Право – Стаття 3

а) *Матеріальний аспект* : Якщо, як у даній справі, особу було взято під варту в хорошому стані здоров'я, а на момент звільнення буде встановлено, що вона отримала тілесні ушкодження, то держава має надати вірогідне пояснення походження цих поранень. Проте, у даній справі уряд обмежився тим, що обґрунтував свою позицію посиланням на висновки офіційного внутрішнього розслідування. Це розслідування містило засадові прогалини (див. нижче). Тому Суд не може вважати задовільним пояснення уряду щодо походження тілесних ушкоджень, отриманих заявником, тобто, що він упав під час перебування під вартою; Суд робить висновок, що ці поранення були спричинені жорстоким поведженням, за яке відповідальною є влада. Заявник зазнав особливо жорстокого поведження, яке завдало йому тяжких моральних та фізичних страждань. З огляду на характер, інтенсивність та предмет травм, Суд вважає, що їх слід кваліфікувати як катування.

Висновок : порушення (одноголосно).

б) *Процесуальний аспект* : Розслідування серйозних заяв про жорстоке поведження має бути поглибленим, тобто, державні органи завжди повинні докладати вагомих зусиль, аби встановити, що відбулось. Проте, розслідування, проведене у даній справі, має численні недоліки: поміж іншим, воно ґрунтувалось виключно на повідомленнях поліцейських, а медичні довідки були цілковито неналежними. Натомість, на усіх стадіях провадження заявник послідовно і точно вказував, хто його катував і у який спосіб, і його твердження є сумісними з описом поранень, перерахованих у різних медичних документах. Суд робить висновок, що єдиним предметом розслідування було притягнення заявника до відповідальності та зібрання докази для цього, і через це розслідування не мало необхідної об'єктивності та незалежності.

Висновок : порушення (одноголосно).

Стаття 6 § 2 : Рішення прокуратури закрити кримінальне провадження проти заявника було сформульовано у виразах, які не залишають жодних сумнівів у тому, що прокурор вважав, що заявник скоїв правопорушення. Спосіб, у який було викладено факти, дає зрозуміти, що було встановлено, що поліцейський діяв у стані необхідної самооборони, аби дати відсіч нападу з боку заявника. До того ж, вирішивши закрити провадження, прокурор спеціально зазначив, що страждання, яких зазнав заявник, «спокутували його вину». Дійсно, підстава для закриття кримінального провадження, передбачена колишньою статтею 37 § 2 (2) кримінально-процесуального кодексу, сама по собі передбачала, що скоєння діяння, щодо якого було висунено підозру, є неспростовним фактом. Тому мотивування, наведене прокуратурою і підтримане судами на обґрунтування закриття кримінального провадження на підставі цього положення, становили порушення права на презумпцію невинуватості.

Висновок : порушення (одноголосно).

Стаття 14 в сукупності зі статтею 3

а) *Матеріальний аспект* : Завдання Суду у цій сфері полягає у тому, аби встановити, чи політичні мотиви були вирішальним чинником для жорстокого поводження, якого зазнав заявник. Для цього слід врахувати дражливе політичне становище, яке на той час панувало у Вірменії, а також загальну адміністративну практику, яка полягала у тому, аби знеохотити або перешкодити прибічникам опозиції брати участь у маніфестаціях. Водночас, Суд відзначає, що заявник був активним членом опозиції, і що первинний мотив його арешту був непрямо пов'язаний з його участю у політичній маніфестації на підставі анонімного повідомлення, будь-які сліди котрого відсутні. Натомість, підозри у тому, що заявник володів вогнепальною зброєю, а також адміністративне провадження проти нього згодом залишились безрезультатними, а поліцейські, котрі здійснювали його арешт, надали суперечливі свідчення щодо причин взяття його під варту.

Незважаючи на ці докази, немає об'єктивного способу перевірити твердження заявника. У деяких справах, у яких стверджується про дискримінацію, Суд може просити уряд-відповідач спростувати обґрунтовані скарги, і, якщо уряд цього не зробить, зробити у цьому питанні висновок про порушення статті 14. Проте, у даному випадку такий підхід буде тотожним тому, аби просити уряд довести відсутність конкретного суб'єктивного ставлення. Дійсно, обставини арешту заявника з політичних міркувань викликають глибоку занепокоєність; проте, цього фактора самого по собі не достатньо для того, аби дійти висновку, що жорстоке поводження також було породжене політичними міркуваннями. За обставин даної справи не можна виключати, що він зазнав жорстокого поводження у відповідь на поранення, яких він завдав одному з поліцейських під час перебування під вартою, або ж з інших причин. Тому Суд не може дійти висновку поза будь-яким розумним сумнівом, що жорстоке поводження, завдане заявнику, було мотивоване його політичними переконаннями.

Висновок : відсутність порушення (одноголосно).

б) *Процесуальний аспект* : Розслідуючи насильницькі інциденти, державні органи повинні вжити усіх заходів, які вони можуть розумно втілити, аби виявити будь-які можливі політичні мотиви і встановити, чи нетерпимість до дисидентського політичного переконання могла відіграти роль у подіях. Це частина їхніх процесуальних зобов'язань, що випливають зі статті 3 Конвенції, але їх можна вважати також невід'ємними від їхньої відповідальності за статтею 14 гарантувати без дискримінації основоположні цінності, захищені статтею 3. Неспроможність здійснити таке розслідування, а також ставлення до насильства та жорстокості, спричинених політичними мотивами, так само, як і до справ, позбавлених політичної складової, може становити невинуватене поводження.

Заявник неодноразово повідомляв слідчим органам, що завдане йому жорстоке поводження було пов'язане з його участю у акціях протесту опозиції і спричинене політичними мотивами. До речі, омбудсмен висловив сумнів щодо причин його арешту. Отже, слідчі органи мали достатньо інформації, котра мала переконати їх у необхідності спочатку здійснити перевірку, і, залежно від результатів, провести розслідування щодо наявності політичних мотивів, які могли спричинити оспорювані травми. Проте, майже нічого не було зроблено аби перевірити цю інформацію. У двох поліцейських лише запитали, чи їм відомо про політичну приналежність заявника, тоді як поліцейські, котрі робили висловлювання, відзначені політичною нетерпимістю до і після жорстокого поводження, навіть не були щодо цього допитані. Отже, нічого не було зроблено для того, аби розслідувати обставини арешту заявника, зокрема, численні невідповідності та інші докази, які могли вказати на наявність політичних мотивів, а з наявних матеріалів справи не було зроблено жодних висновків. Тому державні органи не виконали своє зобов'язання вжити усіх

можливих заходів аби встановити, чи дискримінація могла бути причиною травм, завданих заявнику.

Висновок : порушення (одноголосно).

Стаття : 25 000 EUR на відшкодування моральної шкоди.

* Колишня стаття 37 § 2 (2) вірменського кримінально-процесуального кодексу передбачала, що прокуратура могла закрити провадження, якщо вважала, що воно втратило актуальність через те, що відповідна особа спокутувала діяння власними стражданнями, обмеженням своїх прав або ж іншими втратами, яких зазнала у зв'язку зі скоєнням діяння.